

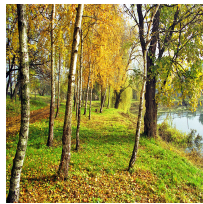
В. В. Полозов

Кагарлик

КАГАРЛИК – місто [Київської області](#), райцентр. Знаходиться на р. *Росава* (притока *Роси*, бас. [Дніпра](#)), за 77 км від обл. центру, за 20 км від м. Ржищів та за 5 км від залізнич. ст. Кагарлик-2. Площа 21,3 км². Насел. 13 757 осіб (2001, складає 97,8 % до 1989), переважно українці. На тер. сучас. К. виявлено кургани епохи бронзи та сармат. часу. Збереглися рештки 2-х городищ, одне з яких – Торчеськ – було центром осілих торків і берендеїв. Їх князі Київ. Русі використовували для боротьби з половцями. Уперше згадується 1142 під назвою Городець, згодом – Ермек (з тюрк. – «наказ», «веління»), К. (дослідники стверджують, що Кага – перша частина назви – це ім'я власника грамоти, документа, а можливо, начальника загону Батия, який тут охороняв кордон). Існує низка ін. тлумачень походження назви. Під час монголо-татар. навали поселення на тер. сучас. К. зруйновано, лише у 2-й пол. 14 ст. тут почали знову селитися люди. Згадується 1590, коли польс. король Сигізмунд III Ваза віддав волин. воєводі Я. Острозькому тутешні землі. На поч. 17 ст. – центр староства. 1608 орда перекоп. мурзи знову зруйнувала с-ще, через декілька років його відбудували. Від 1631 – власність шляхтича Богушевського, згодом – Гурського. 1644 у пд. частині ярмарк. площі збудовано невеликий замок, який проіснував до 1680 (знищений під час сутичок козац. загонів з польс. жовнірами). Під час Визв. війни під проводом Б. Хмельницького К. входив до складу Канів. полку. Як містечко згадується у писем. документах 1765. Після 2-го поділу Польщі 1793 К. відійшов до Рос. імперії. 1795 Катерина II подарувала містечко дипломатові Д. Трощинському. Від 1796 – у складі Київ. губ. 1875 Кагарлиц. маєток придбав генерал-губернатор М. Чертков. У серед. 19 ст. збудовано цукр. завод, працювали також пивовар. і винокур. заводи, суконна ф-ка, відбувалися щорічні ярмарки, діяли 2 церкви, 2 євр. молитов. будинки, 2 початк. училища, церк.-парафіял. школа. Від 1866 – центр волості. На поч. 20 ст. мешкало 6615 осіб. У ході воєн. дій 1918–20 влада неоднораз. змінювалася. Жит. потерпали від голодомору 1932–33 (померло бл. 560 осіб), зазнали сталін. репресій. Від 3 серпня 1941 до 7 січня 1944 – під нім.-фашист. окупацією. Гітлерівці вивезли на примус. роботи до Німеччини 578, розстріляли у парку понад 750 жит. Діяло підпілля. Від 1956 – смт, від 1971 – місто. Нині працюють ЗАТІ «*“Лагода” Кондитерська фабрика*», «Фірма *“Кагма”*» (випуск молоч. продукції), ВАТ «Кагарлиц. цукр. завод», філія «Кагарлиц. елеватор» ЗАТ «Комплекс *“Агро марс”*». У К. – 3 заг.-осв. школи, рай. ліцей, 3 дитсадки; Будинок культури, [Кагарлицький історико-](#)

[краєзнавчий музей](#), кінотеатр, 3 б-ки, школа мистецтв, центр дит. творчості; центр. рай. лікарня; фізкультурно-оздоров. комплекс, 2 ДЮСШ; 2 готелі, відділ. 5-ти банків. Виходять г. [«Вісник Кагарличчини»](#), «Рідне місто», функціонує телебачення «Кагарлик». Є пам'ятка садово-парк. мистецтва заг.-держ. значення [Кагарлицький парк](#). Ансамблю худож. пісні, хор. колективу, оркестру духових інструментів, самодіял. театр. колективу присвоєно звання «народний». Діє 12 реліг. громад, зокрема УПЦ МП, УПЦ КП, християн віри євангельської, євангелістів християн-баптистів. Встановлено погруддя Т. Шевченка, рад. і парт. діяча П. Любченка, пам'ятний знак («Танк») на честь захисників Батьківщини у 2-й світ. війні. Серед видат. уродженців – агроном, редактор, видавець [Є. Архипенко](#); філософ [Б. Головка](#), педагог [А. Капська](#), лікар-гігієніст *В. Смоляр*, фахівець у галузі радіотехніки та електроніки *Я. Трохименко*; мистецтвознавець *М. Маричевський*, графік, монументаліст, засл. художник УРСР [Є. Безніско](#), художниця декор. розпису, живописець і графік [А. Іванова](#), майстриня худож. вишивки [Р. Горбач](#); нар. арт. УРСР, актори [В. Дашенко](#) та [М. Кононенко](#); рад. і парт. діяч *П. Любченко*. 1851 у К. побував М. Гоголь.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Ткаченко Л. Містечко: з історії міста Кагарлика // Рідне місто. 2004. № 1.

Бібліографічний опис:

Кагарлик / В. В. Полозов// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-12060>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).